

etü genç tarih

Tarih Bölümü Öğrenci Dergisi

Sayı 1 - Kasım 2020

- Menkulde Ma'kul Olmak: İmamlar Gerçekten Kureyş'ten midir?
- **Lale Devri ve Patrona Halil İsyanı**
- Hatun (Kadın)
- **Genel Hatlarıyla Tarih Boyunca Türk – Ermeni Münasebetleri**
- Mısır Tarihine Yön Veren Hükümdar Bir Türk Kadını: Şecerüddür
- **Osmanlı Coğrafyasında Salgın Hastalıklar**
- Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri

Yetimlerin ◀
Babası
Kazım Karabekir
Paşa

GENÇ TARİH

Kasım 2020

Sayı: 1

Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ
(Tarih Bölümü Başkanı)

Sayı Editörü

Arş. Gör. Kaan AKAR

Sayı Tasarımcısı

Cavit Emre ŞEN

Bu çalışma herhangi bir ekonomik destek almamaktadır ve tamamen öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Görsellerin kullanımı yazarların sorumluluğundadır ve varsa, telif hakları sahiplerine aittir. Görsellere dair hak sahiplerinin kaldırma, değiştirme isteği olması durumunda talepleri yerine getirilecektir. Çalışmadaki görsellerde filmlerden alınan sahneler varsa sadece akademik olarak öğrencilere tanıtılması ve izlenmesi için öneri mahiyetindedir.

ETÜ GENÇ TARİH: İLK SAYI İLK HEYECAN

Sosyal medyanın hayatımıza çok yoğun girdiği buna bağlı olarak düşünmenin, yazmanın, sorgulamanın gitgide azaldığı bu dönemde güzel bir çaba ve girişimcilikle öğrencilerimizin öğrendiklerini uygulamaya dökebilecekleri bir mecra oluşturmak ETÜ Tarih Bölümü olarak önemli amaçlarımızdan biriydi.

Üretmenin çok önemli olduğu günümüzde, öğrencilerin yazın hayatına alışmaları, akademik beceriler kazanmaları, okuma, metin kurgusu yapma, bu metinleri yazıya dökme ve bir emeği somut bir şekle büründürmek için yayın hayatına giren bu yeni öğrenci dergimiz bizi ve öğrencilerimizi çok heyecanlandırmaktadır.

Derginin vücut bulmasında emeği geçen Erzurum Teknik Üniversitesi yönetimine, her daim desteğini hissettiğimiz Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Murat KÜÇÜKUĞURLU'ya, Tarih Bölümü öğretim elamanlarına, ETÜ Tarih Kulübüne ve derginin asıl sahibi olan öğrencilerimize teşekkür ederiz. Bu dergide sadece öğrencilerimizin hazırladığı akademik ancak bir o kadar da dikkat çekici yazılar yer aldı. Dergimizin uzun soluklu bir yayın hayatı olması temennisiyle, keyifli okumalar dileriz.

Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ

*ETÜ Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü Başkanı*

MENKULDE MA'KUL OLMAK: İMAMLAR GERÇEKTEN KUREYŞ'TEN MİDİR?

Betül Reyhan TARAĞÇIOĞLU

04

MISIR TARİHİNE YÖN VEREN HÜKÜMDAR BİR TÜRK KADINI: ŞECERÜDDÜR

Leyla ÖZER

18

LALE DEVRİ VE PATRONA HALİL İSYANI

Yeşim ŞAHİN

08

OSMANLI COĞRAFYASINDA SALGIN HASTALIKLAR

Şüheda ACAR

22

HATUN (KADIN)

Büşra Nur SALMAN

12

YETİMLERİN BABASI KAZIM KARABEKİR PAŞA

Ebra Nur DÜZ

28

GENEL HATLARIYLA TARİH BOYUNCA TÜRK-ERMENİ MÜNASEBETLERİ

Muhammed Göktürk SEVAL

14

TÜRKİYE'DE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ

Aleyna ÖZTÜRK

32

Menkulde Ma'kul Olmak:

İMAMLAR GERÇEKTEN KUREYŞ'TEN MİDİR

Halife... Hilafetin ortaya çıkışından bu yana Araplar başta olmak üzere ekseri Müslüman topluluğunda Kureyş soyuna mensubiyeti şart koşulan başkanlık makamının sahibi... Peki, bu vakitli sahibin icra ettiği görevin Kureyşliliğini kim tayin etti? Hz. Muhammed, gerçekten hilafeti kendi kabilesinin tasarrufuna mı sunmuştu? Halife olmak, nesep itibarıyla Kureyş'ten olmayı gerektiriyorsa Osmanlı halifelerinin imameti meşru değil miydi? Yoksa iddia edildiği gibi Osmanlıların soyu Kureyş'e mi dayanıyordu?

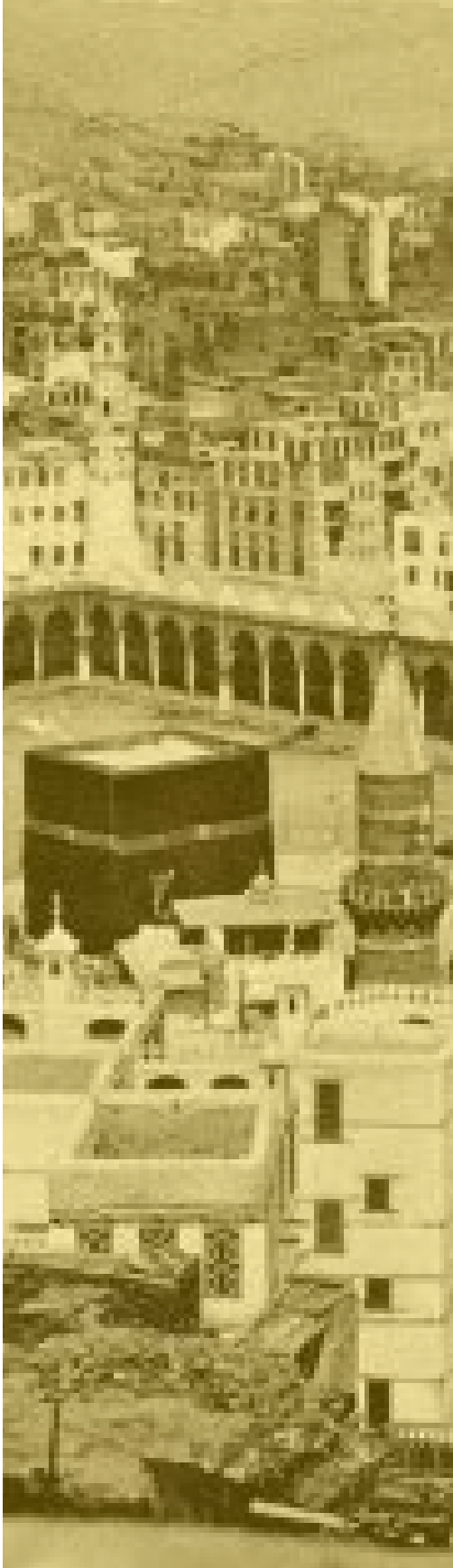
Söz konusu hilafetin Kureyşliliği olduğunda İmam Şafi'i'den Ahmet b. Hanbel'e, Maverdi'den Ebu Hanife'ye pek çok fakih ve mezhep imamının mesnet olarak Hz. Peygamber'in vefatının ardından gerçekleştirilen devlet başkanlığı seçimine işaret ettiklerini görürüz. İslam tarihinde "Sakifetü Beni Saide" olarak ün bulmuş bu hadise, günümüzde çoğu tarihçi ve araştırmacı tarafından "Müslümanların ilk siyasi imtihanı" olarak tabir edilmektedir. Nitekim Muhacirler adına toplantıya iştirak eden Hz. Ebubekir'in toplantıda Hz. Peygamber'e dayanarak "Emirler Kureyştendir." beyanında bulunduğu iddiası sonraki nesillerin kat-

Hz. Muhammed'in
Mührü Şerifi

kısılla kurumsallaşmaya giden bir yanlışın önünü açmıştır. Nakledilen bu rivayet, Kureyş soyuna mensubiyet konusunda dikkate değer bir ön kabul sağlamayı başarmış olsa da zamanla bazı soruları beraberinde getirmiştir. İslam'ın kabilevi- kavmiyetçi fikirlere, iş ve eylemlere karşı durduğu noktayı kendilerine cephe edinenler, ilk etapta hadis karşısında afallamış olmalıdırlar. Fakat belli bir müddet sonra bu haklı şaşkınlığın yerini beyanın hadis olup olmadığı tartışmaları almıştır. Peşinen belirtmek gerekir ki rivayetin mahiyeti hâlâ tartışılmakta ve niteliği üzerinde tam manasıyla görüş birliği bulunmamaktadır. Kimi çevreler beyanı hadis olarak kabul edip Kureyşliliği hilafet için koşul olarak görmekte, (aralarında Mehmet Sait Hatiboğlu'nun da bulunduğu) bir diğer grup ise söz konusu ifadeyi "zamanın siyasi koşulları

çerçevesinde geçerli olan bir gerçek" olarak tanımlamaktadırlar. Ancak beyanı hadis kabul edenlerin, peygamberin yönetim konusunda kabilesini kayırdığı iddialarına verecek herhangi bir cevapları olmadığı gibi, aksini iddia edenlerin de doğruluğundan şüphe edilmeyecek ravi zincirine dair güvenilir hiçbir açıklaması yok. Bu noktada bir başka ihtimal de Prof. Dr. Ali Bakkal tarafından dile getirilmiş. Bakkal, rivayeti detaylıca ele aldığı makalesinde böyle bir hadisin bulunduğunu zikretmekle beraber hadisin halifeler değil, Hz. Peygamber'in tayin ettiği seriyye komutanları ve kabile başkanları hakkında varid olduğu iddiasında bulunmaktadır. Bununla birlikte ravi zincirinde sıhhsiz bir durum ile karşılaşmadığının altını çizerek mezheplerin şekillendiği dönemde "imam" lafzının halifeleri işaret etmek maksadıyla

kullanılmaya başlanmasının söz konusu beyanın bazı kaynaklarda “İmamlar Kureyştendir.” şeklinde kaydedilmesine yol açıp yanlış anlaşılmalara köruklediğine kanaat getirmektedir. Her şeyden önce hadiste geçen sözcük aslı itibarıyla “emir” olduğu için bu kelime hakkıyla anlaşılmalıdır.

Peygamberin “emir” kelimesini kullandığı durumlar göz önüne alınacak olursa kastedilenin mutlak surette “halife” olmadığı daha iyi anlaşılacaktır. Kuran’da geçen “Ülül-emr” tabirine ise Prof. Dr. Ahmet Akbulut açıklık getirmektedir. Akbulut, “Ülül-emr” kelimesinin sözlükte “emir sahipleri” anlamına gelmekte olduğunu, devlet başkanının bir kişiden fazla olamayacağı düşünüldüğünde sözcükten anlaşılması gerekenin sadece “halife” olmaması gerektiğini söylemektedir.

Derlediğimiz bilgiler doğrultusunda üst satırlarda sıraladığımız, çeşitli çevreler ve kişiler tarafından ileri sürülen fikirlerden akla ve mantığa en uygun olanı beyanın hadis olduğu aynı zamanda seriyye komutanları ve kabile başkanları hakkında varid olduğudur. Haddizatında Hz. Ebubekir’in Kureyş’in siyasi birikimlerine dayanarak hadisi hatırlamak istediği aşikârdır. Söz konusu hadis, bağlamdan kopuk düşünüldüğü için asırlardır anlaşılması gerektiği gibi anlaşılmamış, hilafette yer edinerek zamanla siyasal sistemin parçası haline gelmiştir. İşin her daim ehline verilmesini öngören peygamberin takipçilerinin öğüdü doğru biçimde sahiplenip uygulama noktasında akamete uğradığı, ehillik esasını farkında olmayarak Kureyşlilik ilkesine değiştiği üzücü bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

* Tarih bölümü 3. sınıf öğrencisi

Kaynakça

- Akbulut, Ahmet, Sahabe Dönemi İktidar Kavgası Alevi Sünni Ayrışmasının Arka Planı, Otto Yayınevi, Ankara 2019.
- Bakkal, Ali, “Ebû Bekir’in Halife Seçilmesinde “İmamlar Kureyş'tendir” Hadîsinin Rolü Üzerine”, İstem, Sayı: 6, 2005, s. 87-103.
- Fayda, Mustafa, “Ebu Bekir”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 10, İstanbul 1994, s. 101-108.
- Hatiboğlu, Mehmet Said, “İslam’da İlk Siyasi Kavmiyetçilik Hilafetin Kureyşliliği”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. 23, Sayı: 1, 1979, s. 121-213.
- Küçükbaşçı, Mustafa Sabri, “Sakîfetü Beni Saide”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 36, İstanbul 2009, s. 11-12.

93 Harbi Kahramanı Nene Hatun

LALE DEVRİ VE PATRONA HALİL İSYANI

Lale Devri, 1718 Pasarofça Antlaşması ile başlayıp 1730 Patrona Halil Paşa İsyanı ile biten döneme verilen addır. Osmanlı tahtında Sultan III. Ahmed otururken, dönemin sadrazamı ise Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır. Osmanlı Devleti değişen dünya koşulları karşısında zayıfladığının farkına varmıştı. Savaş meydanlarında alınan yenilgiler zayıflığın en açık belirtisi olmuştu. İçinde bulunulan durumun üstesinden gelmek isteyen devlet adamları çözümler aramaya başladılar. Bu dönemde çare olarak Batı'dan yararlanma ve birtakım köhne kurumları Batı ölçeğinde yenileme noktasında girişimlerde bulunuldu.

Bu dönemden itibaren Osmanlı Devleti, Batı'yı örnek almaya başladı ve devletin Batı ile olan ilişkisinde bazı değişimler yaşandı. Paris'e gönderilen Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Fransa'da dikkatli gözlemlerde bulunarak saray, bürokrasi, ordu ve kültür-sanat alanlarını kapsayan bir sefaretname hazırladı. Bu sayede bilhassa Fransız kültürü ve modası İstanbul'da kendini göstermeye başladı. Bu seyahatin çok önemli bir sonucu Yirmisekiz Mehmed'in oğlu ile İbrahim Müteferrika'nın gayretleri sonucunda İstanbul'da ilk Türk matbaasının kurulmuş olmasıdır.

Levni'nin Surname adlı eserinden Lale Devri sünnet şöleni

Bu dönemden itibaren Osmanlı Devleti, Batı'yı örnek almaya başladı ve devletin Batı ile olan ilişkisinde bazı değişimler yaşandı. Paris'e gönderilen Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Fransa'da dikkatli gözlemlerde bulunarak saray, bürokrasi, ordu ve kültür-sanat alanlarını kapsayan bir sefaretname hazırladı.

Lale Devri'nde yapılan çalışmalar devletin bozuk düzenini iyileştirmeye yetmedi. Zaten kötü olan malî yapı, aşırıya kaçan israf ve İran ile yapılan savaş masraflarının eklenmesiyle daha kötü bir hal aldı. Bu dönemde bazı çıkar çevrelerinin de kışkırtmaları sonucu 1730 yılında Patrona Halil İsyanı ortaya çıktı. İsyanın belli başlı sebepleri şunlardır:

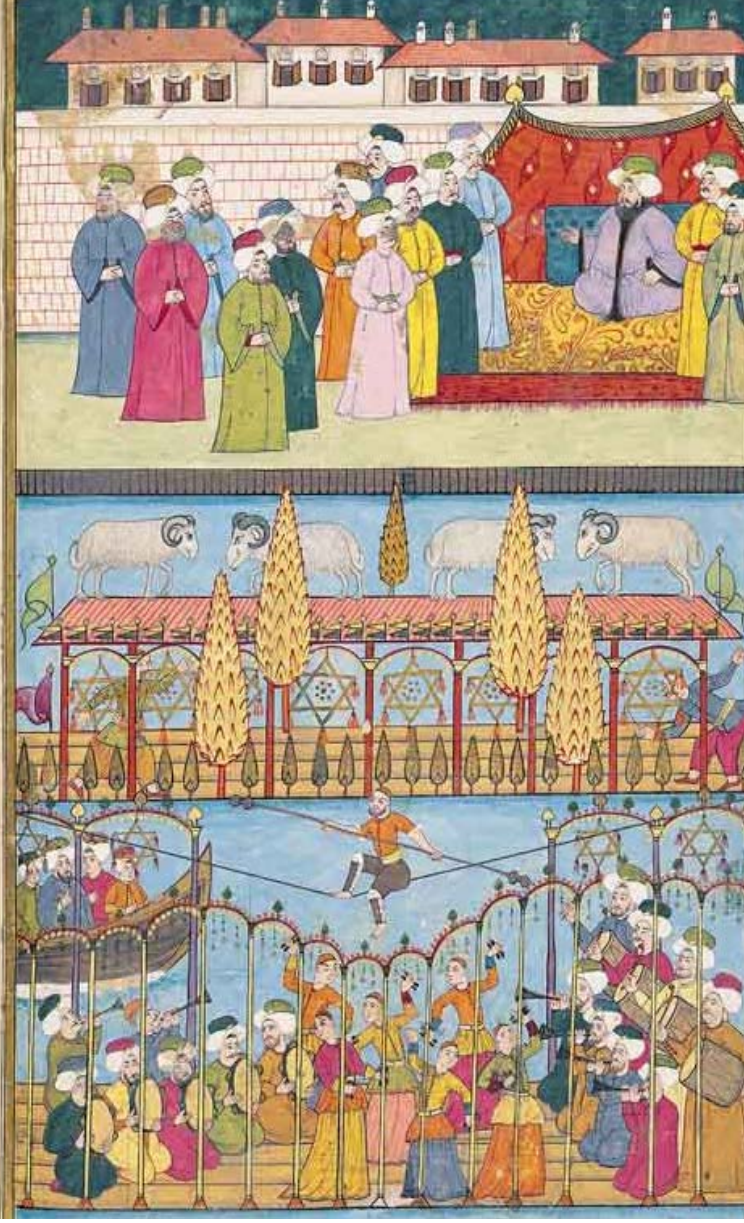
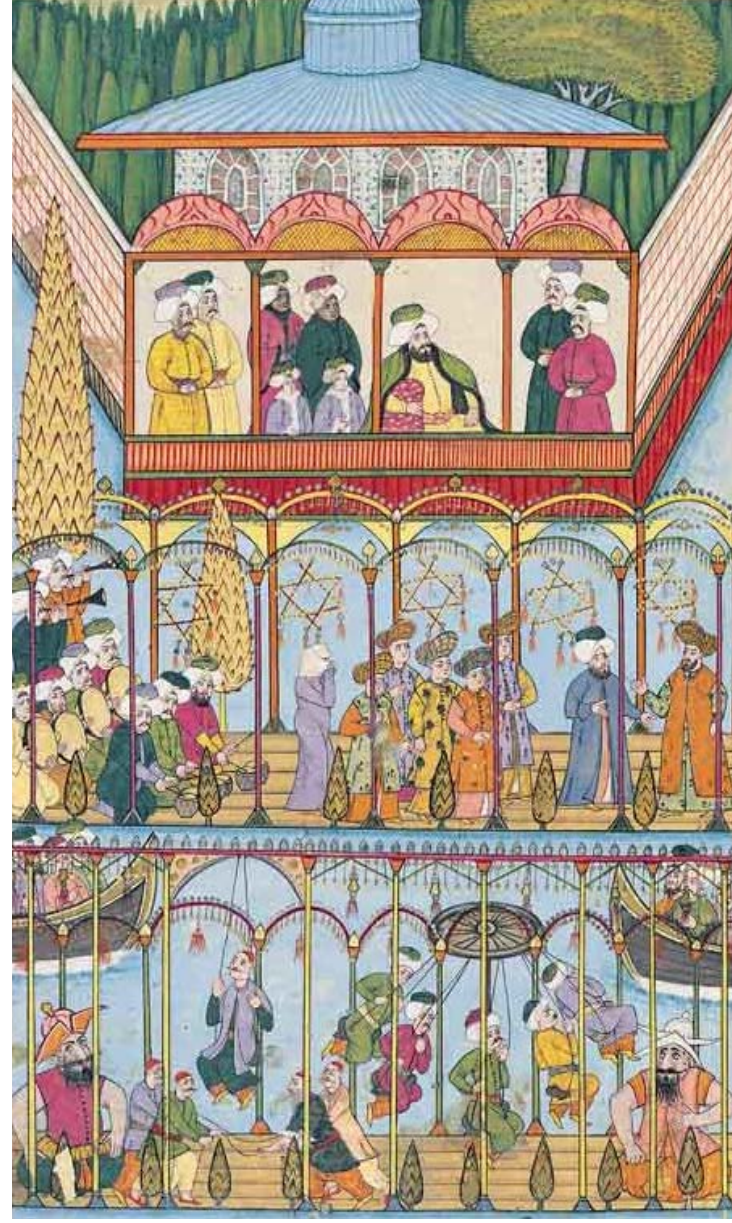
- 1) Padişah ve çevresindeki kişilerin zevk ve safa içinde yaşayıp halkın sefalet içinde olması.
- 2) Halktan gelen şikâyetlerin çözüme kavuşturulamaması.
- 3) Başta medreseler olmak üzere işin ehline verilmemesi, liyakatin göz ardı edilmesi.

Toplumsal hareketler öncesinde kitleleri harekete geçirmek için uygun bir ortamın olması gerekiyordu, aksi halde isyanı gerçekleştirmek olanaksızdır. Bu döneme bakıldığında Anadolu ve Rumeli'de eşkıyalık hareketleri baş göstermiş, buna kıtlık, salgın hastalıklar ve asayişsizlik de eklenmişti. Bütün bu problemlere yönelik devlet çözüm

üretecek bir adım atamamıştı.

İsyanın elebaşlarına bakıldığında özellikle Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın rakiplerini görmek mümkündü. Bunlardan bir kısmı Damat İbrahim Paşa tarafından görevlerinden uzaklaştırılmış ve yerlerine kendi akrabaları getirilmişti. Bu durum gerilimi artıran etkenlerden biri olmuştur. Buna damatlar Kaptanıderya Kaymakam Mustafa Paşa ve Sadaret Kethüdası Mehmet Paşa arasındaki geçimsizlik de eklenince olaylar daha da karmaşık bir hal almıştı. Mustafa Paşa, isyanın hazırlığı işini daha önceden tanıdığı ve bir cinayetten kurtardığı Arnavut asıllı Halil'e vermişti. Patrona lakabı ile tanınan Halil, daha evvel seyyar satıcılık ve hamamlarda tellallık yapmıştı.

Patrona Halil tarafından harekete geçirilen asi grupları 25 Eylül 1730'da Beyazıt Camii önünde toplanmıştı. İsyanlılar, üç koldan Kapalıçarşı'ya girerek dükkânları kapattırılmış, esnafları etraflarında toplanmaya çağırmışlardı. Asiler, Bahçe Kapı'dan Et Meydanı'na doğru ilerliyordu. O sırada devlet erkânı Üsküdar'daydı. Yeniçeri Ağası Hasan

Ağa 300 kişilik bir kuvvetle isyanı bastırmak istedi ancak Et Meydanı'na ilerleyen isyancılar kalabalıklaşarak üç koldan meydana girdiler. İsyanlıların meydana kazan kurması yeniçerilerin bir isyan çıkardığı anlamını taşımaktaydı. İsyanlıların niyetini anlamak isteyen Yeniçeri Ağası, Patrona Halil ile konuştu. Patrona Halil, Yeniçeri Ağasına maksatlarının hükümetin ıslah edilmesi ve belli kişilerin cezalandırılması olduğunu söyledi.

Patrona Halil İsyanı, çok geçmeden idarede sarsıntıya neden oldu. Sultan III. Ahmed, başlangıçta razı gelmese de Sadrazam İbrahim Paşa'yı asilere teslim etti. Paşa kısa süre içerisinde katledildi. Ardından da Sultan III.

Ahmed tahtını terk etmek zorunda kaldı. Yerine Sultan I. Mahmud tahta çıkarıldı. Asiler Lale Devri'ni sembolize eden eser ve yapıları yok ettiler. Yeni Sultan, asilerin terör estirdiği bir ortamda görevine başladı.

* Tarih Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

- Afyoncu, Erhan, "İbrahim Müteferrika", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 21, s. 324-327.
- Arkan, Zeki, "Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 43, s. 551-552.
- Eravcı, H. Mustafa, İlker Kiremit, "Lale Dönemi ve Patrona Halil İsyanı Üzerine Yeni Değerlendirmeler", Gündüz, Tufan (Ed.), Osmanlı Tarihi El Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.
- Özcan, Abdulkadir, "Lâle Devri", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 27, s. 81-84.
- Tarih Okulu, S. VIII, Eylül Kasım 2010, s. 79-93.

Levni'nin Surname adlı eserinden sünnet şöleni

Büşra Nur SALMAN*

Tomris Filmi
Kazakhfilm ve Satafilm Studios

HATUN (KADIN)

Kadının siyasi mevkisine dair bir minyatür

Hatun kelimesi Türklerde ve Moğollar-da hükümdar ailesine mensup kadınlar için kullanılan bir unvandır. Eski Türk devletlerinde hatunlar devlet işlerinde söz sahibiyken aynı zamanda protokolde de önemli bir yere sahiptiler. Hatunlar yeri geldiğinde devleti idare etme, naibelik** yapma ve elçi kabul edip devlet başkanlığı yapabilme hakkına sahiptilerdi. Bunun en güzel örneklerini Göktürklerde ve Uygurlarda görmek mümkündür. Hükümdar eşlerinin (hatun) kağanların anneleri olması sebebiyle ilk hatunların Türk aslından gelmelerine çok dikkat edilirdi. Zira hükümdardan sonra başa geçecek olan kişinin Türk hatundan doğması zorunluydu. Hatunların emrinde küçük de olsa idari ve askeri teşkilat bulundurulurdu. Kendilerine ait hazine, vezir ve diğer görevlilere de sahiptilerdi. Kağan sefere çıktığında hatunu da yanında yer alırdı. Savaşlarda özellikle hatunların esir düşmemesine özen gösterilirdi. Çünkü Türk devlet geleneklerine göre bir kadının savaşta esir düşmesi utanç kaynağı olarak görülüyordu. Kadınların devlet yönetiminde, sosyal hayatta, ekonomik ve siyasi yaşantıda yer almalarını göz önünde bulunduracak olursak şayet Türk devlet geleneğinde kadı-

nın ne kadar değerli olduğunu söyleyebiliriz.

Türk devletlerinde hatunlar İslam öncesi dönemden beri güçlü konumda idi. Selçuklu döneminde ise giderek güçlenmeye başlayan bu gelenek Vezir Nizamülmülk tarafından önlenmeye çalışılmıştır. Sultan Melikşah'ın eşi Terken** Hatun'un kocası üzerinde büyük bir nüfuza sahip olması ve siyasi olaylarda da aktif bir şekilde rol alması devletin geleceği için tehlikeli gören Nizamülmülk hatunların devlet işlerine müdahale etmesini önleyerek uzun süren vezirliği döneminde edindiği tecrübelerle dayanarak "Siyasetname" adlı eserini ortaya koymuştur. Gerçekten de Türk devletleri zaman zaman kadınların baskısından dolayı büyük zarar görmüştür.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

Bezer, Gülay Ögün, "Terken Hatun", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 40, İstanbul 2011, s. 510.

Özcan, Abdülkadir, "Hatun", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c.16, İstanbul 1997, s. 499-500.

Peker, Raziye, "Türk Devlet Geleneğinde Kadının Konumu", Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı 1(2), 2017, s. 157-164.

** İslam devletlerinde Hükümdar, Vali, Kadı gibi devlet ricâli'nin vekili, temsili veya yardımcısı.

*** Adı bilinmemektedir. "Terken" unvanıdır.

GENEL HATLARIYLA TARİH BOYUNCA TÜRK-ERMENİ MÜNASEBETLERİ

Ermeniler Sultan Melikşah döneminde Türklere karşı olumlu bir tavır sergilemişler, hatta **Melikşah öldüğü zaman, babamız öldü diye yas tutmuşlardır**. Bu bakış açısının sebebi, Melikşah'ın Ermenilere dini hürriyetin yanı sıra ekonomik özgürlük bahşetmesidir.

Ermenilerin kökenine baktığımız zaman bir ihtilaf söz konusu olmakla birlikte, genel olarak Hint-Avrupa ve Ari ırkına mensup oldukları görüşü hâkimdir. Türkler ile Ermenilerin tarihteki ilk münasebetleri Büyük Selçuklular döneminde başlamıştır. Selçuklular yeni bir yurt bulabilmek adına Kafkaslara ve Anadolu'ya doğru Çağrı Bey önderliğinde keşif seferleri (1018) yapmışlar ve bu seferlerle birlikte Selçuklular ile Ermeniler arasında ilk temaslar gerçekleşmiştir. Ermenilerin, Selçuklu Türklerine bakış açıları ise değişkendir. Selçuklular, Ermeni coğrafyasına adım attıklarında Ermeniler Bizans'a bağlı bir prenslikti. Çağrı Bey'in seferinden sonra Ermeniler, Türkleri barbar olarak tanımlayıp bu seferin küçük kıyamet olduğunu dile getirmişlerdir.

Alparslan döneminde, Ermeni müverrihlerinin bir kısmı Türklerden iyi bahsederken, bir kısmı da olumsuz bakmaya devam etmiştir. Ermeniler Sultan Melikşah döneminde ise Türklere karşı olumlu bir tavır sergilemişler, hatta Melikşah öldüğü zaman, babamız öldü diye yas tutmuşlardır. Bu bakış açısının sebebi, Melikşah'ın Ermenilere dini hürriyetin yanı sıra ekonomik özgürlük bahşetmesidir.

Selçukluların yıkılıştan sonra Ermeniler, yarı bağımsız bir şekilde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. 1302 yılında kurulan Osmanlı Devleti, zamanla sınırlarını genişleterek çok uluslu ve cihanşümul bir imparatorluk haline gelmiş, Ermeniler de Osmanlı bünyesinde 1789 yılına kadar Türklerle beraber sorunsuz yaşamışlar ve Osmanlılar tara-

Ermeni Çeteleri

findan “Millet-i Sâdıka” olarak anılmışlardır. 1789 devrimiyle birlikte, dünyada ulusçuluk hareketleri baş göstermiştir. Ermenilerin bu milliyetçi dalgalanmaya kapılmaları ise 1828-29 Osmanlı-Rus savaşıyla birlikte başlamıştır. Ermeniler bu savaşın sonucunda Yunanların bağımsızlığını almalarından etkilenmiş ve bağımsızlık arzularını gerçekleştirebilmek adına faaliyetlere girişmişlerdir. Ruslar da bu savaştan sonra Ermenilere, Osmanlılara karşı isyan etmeleri için silah ve maddi yardımlarda bulunmaya başladılar. Ermeni çeteciler, 1890 yılından sonra Osmanlı coğrafyasının bir çok noktasında eşzamanlı ayaklanmalar çıkararak Osmanlı Devleti’ni uluslararası çevrelerde zor durumda bırakıp Doğu Anadolu’da bir Ermeni devleti kurma hayaline kapıldılar. 1905 yılında daha önce hiçbir azınlığın girişmediği bir eyleme imza atan Ermeni bozguncular Avrupalı devletlerin bir kısmının da desteğini alarak Sultan II. Abdülhamid’e bir suikast tertip ettiler. 1914 yılında I. Dünya Savaşı’nın patlak vermesiy-

le Ermeni çeteciler, Türklere karşı saldırgan bir tutum sergilemişler ve Türkleri devamlı bir suretle arkadan vurmuşlardır. Düşman kuvvetlerine rehberlik yapan, istihbari bilgi sunmalarından dolayı Osmanlı Devleti Mayıs 1915’te “Sevk ve İskân Kanunu”nu çıkarıp, Ermenileri Suriye taraflarına zorunlu bir göçe tâbi tuttu.

Bu zorunlu göç dünya basınında Türklerin, Ermenilere soykırım yaptıkları algısını yarattı. Fakat ünlü tarihçi Bernard Lewis’in de söylediği üzere, bu durumu Almanya’daki “Holocaust” ile karıştırmak yersiz ve yanlıştır. Çünkü Ermeniler, devlete karşı silahlı ayaklanmalar gerçekleştirip, işgalci Rus kuvvetlerine destek vermiş, Anadolu’nun birçok yerinde katliamlar yapmış ve büyük tahribata sebep olmuşlardır. Buna karşın Türk halkı ve düzensiz birliklerce meşru müdafaa yapılmış ve bunun tabii bir sonucu olarak Ermenilerde zarar görmüştür. Yine göç sırasında meydana gelen salgın hastalıklar ve iâşe yetersizliğide Ermenilerin can kaybı ya-

şamasının önemli sebeplerindendir. Fakat dönemin kaynaklarında Ermenilere karşı bir “katliam” kararı alındığına dair herhangi bir belge olmamakla birlikte, bilakis zarar görmelerini engellemek için alınan kararlar mevcuttur. Ermenilerin 1917 ve 1918 yıllarında Erzurum ve Kars’ta Türklere karşı yaptıkları insanlık dışı katliamlar bölgedeki işgalci Rus askerlerini dahi rahatsız etti. Buna rağmen Ermeniler, olayların bitiminin ardından soykırım iddiasını sürekli dile getirip, Türkiye adına dünyada olumsuz bir imaj yaratarak, bu durumdan bir rant sağlamayı amaçlamaktadırlar. Bu propagandalarının bir mahsulü olarak, kendilerine uluslararası alanda büyük destek sağlayan Ermeniler, büyük devletlerden almış oldukları cesaretle, 1992 yılında Hocalı mevkiinde Türklere yönelik bir katliam düzenlemişler ve Azerbaycan toprağı olan Dağlık-Karabağ bölgesini işgal etmişlerdir.

Bu işgal hareketinden sonra bölgede huzur sağlanamamış ve Azerbaycan ile Er-

menistan arasında devamlı olarak kısmi çatışmalar yaşanmıştır. 27 Eylül 2020 tarihinde ise Ermenistan’ın saldırısı üzerine Azerbaycan, işgal altındaki topraklarını kurtarabilmek için bölgeye askeri harekât düzenlemiş ve Ermenistan’ın karşılık vermesi üzerine bu çatışmalar bir savaşa dönüşmüştür.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

- Aslan, Betül, Erzurum’da Ermeni Olayları (1918-1920) (Hatıralar-Belgeler-Kazılar), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2004.
- Çiçek, Kemal, Ermenilerin Zorunlu Göçü (1915-1917), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2012.
- Ersan, Mehmet, “Türk-Ermeni İlişkileri (XI-XIII Yüzyıllar)”, Tarihte Türkler ve Ermeniler, c. II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 161-202.
- Kodaman, Bayram, Türkler-Ermeniler ve Avrupa, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2015.
- McCarthy, Justin, Türkler ve Ermeniler Osmanlı İmparatorluğu’nda Milliyetçilik ve Çatışma, Çev: Sarıkaya, Fatma, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019.
- Shaw, Stanford J, Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı İmparatorluğu –Ermeniler-, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2017.
- Tverdohlebov, Gördüklerim Yaşadıklarım, Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007.

Leyla ÖZER

Mısır Tarihine Yön Veren Hükümdar Bir Türk Kadını:

ŞECERÜDDÜR

Tarih boyunca kadının statüsü, hak ve yükümlülükleri, erkek karşısındaki konumu farklılık göstermiştir. Mesela öyle kadınlar vardır ki tarihin akışına her zaman müdahale etmeyi başarmışlardır. Kimi zaman bir savaşçı, kimi zaman da bir hükümdar kimliğine bürünen kadına Türk toplumunda bir hayli kıymet verilmiş, devletin lideri, eşinin dostu, çocuklarının annesi olan ve her daim farklı görevlere bürünen kadının tarih süresince gösterdiği yiğitlik, cesaret ve liderlik vasfı daima kendini hissettirmiştir. Ancak insanlık tarihi boyunca kadına her topluluğun aynı değeri verdiğini söyleyemeyiz elbette. Nitekim Orta Çağ'a baktığımız zaman durumun çok da iç açıcı olmadığını anlayabiliriz. Söz konusu bu Çağ'da karanlık bir vaziyete bürünen, bu çağın zihniyetinde sıska, kırılğan, muhafaza edilmeye ihtiyaç duyduğu erkeğe bağımlı, günden güne uzak durması istenilen bir imgeye bürünen kadın zaman zaman dışlanmak suretiyle toplumsal başarı noktasında bastırılmak istenmiştir. Hele ki erkek egemen bir devlet yapısında bir kadının hükümdar olması büyük bir başarıdır.

Şecerüddür güzelliğiyle, dirayetiyle, zekâsıyla, yönetimdeki ehliyetiyle Memluk Devleti'nin ilk ve aynı zamanda tek kadın

hükümdarı olmuştur. Eyyubi Sultanı El-Melik Es-Salih onu satın almış, zekâsına ve güzelliğine hayran kaldığı bu kadınla evlenmiş ve bu sevgisini onu her daim yanında bulundurarak göstermiştir. Ancak dönemin en önemli siyasi sorununu teşkil eden Haçlı problemi kendisini meşgul edince de harekete geçerek Dimyat yakınlarında hayatını kaybetmiştir. Ölüm hadisesini sır olarak saklayıp tahta geçerek idareyi ele alan Şecerüddür ise üvey oğlu Turan Şah'ı tahta çıkarmıştı. Ancak emirlerden de biat almış olmasına rağmen zamanla davranışlarından rahatsızlık duymaya başladığı üvey oğlu Turan Şah'ı öldürüp bertaraf etmiştir. Böylece Eyyubi saltanatı ortadan kalkmış ve Memluk sultanlığı hâkim duruma gelmişti. Zamanla Şecerüddür, Bahri Memluklerinde desteğiyle artık yönetimden tek sorumlu kişi haline gelmiş, kendisine Atabey olarak daha sonra ikinci eşi olacak olan Aybek atanmıştır. Kadının hükümdar olmasına karşı tutumların kendisini yavaş yavaş hissettirdiği zamanlarda ise halifeden menşur talep edilmesi ve halifenin de buna rıza göstermemesi üzerine Şecerüddür, atabeyi Aybek'le evlenip onu tahta çıkarmıştır.

Bu durum Şecerüddür için çok da kötü olmuştur diyemeyiz çünkü tahtı Aybek'e bı-

Şecerüddür'e ait sikke

rakmış olsa dahi etkisini her daim hissettirmiştir.. Özellikle de eşi Aybek'e her defasında ben olmasaydım sultan olmazdın şeklinde ithamlarda bulunup onu baskı altında tutmuştur. Bu durum zamanla Aybek'i bunaltmış, Aybek, Musul Hâkimi olan Bedreddin Lü'lü'nün kızıyla nişanlanmıştır.

Bu hadise karşısında büyük bir öfkeye kapılıp, kıskançlık duyan Şecerüddür, onu emir verdiği emirler vasıtasıyla boğdurarak öldürmüştür. Her ne kadar birinci eşi Es-Salih'in ölümünde olduğu gibi bu ölüm hadisesini de gizlemeye çalışmışsa da bu duyulmuş ve katiller öldürülmüştür. Şecerüddür'ün buna sebebiyet verdiği anlaşıncı da tahta geçen Aybek'in oğlu Nureddin Ali onu annesinin yanına göndermiştir. Eski eşinin bu kadın tarafından öldürüldüğünü duyan Nureddin'in annesi onu cariyeleri ile birlikte ayaklarındaki nalınları kullanarak öldüresiye dövüp hayatına son vermişlerdir. Sultanlar sülalesinden gelmemesine rağmen Memluk sultanı olmayı başarmış olan Sultan Şecerüddür iyi idaresiyle, hayırsever oluşuyla, devletini barış içinde tutma arzusuyla hareket eden bir sultan olmuş onun sonrasında ise Memluklerde başka bir kadın sultana rastlanmamıştır.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

Akkaya, Nejla, "İslam Hukuku'nda Kadının Siyasi Hakları", İslam Araştırmalar Dergisi, Sayı 4, 1997, s. 1-13.

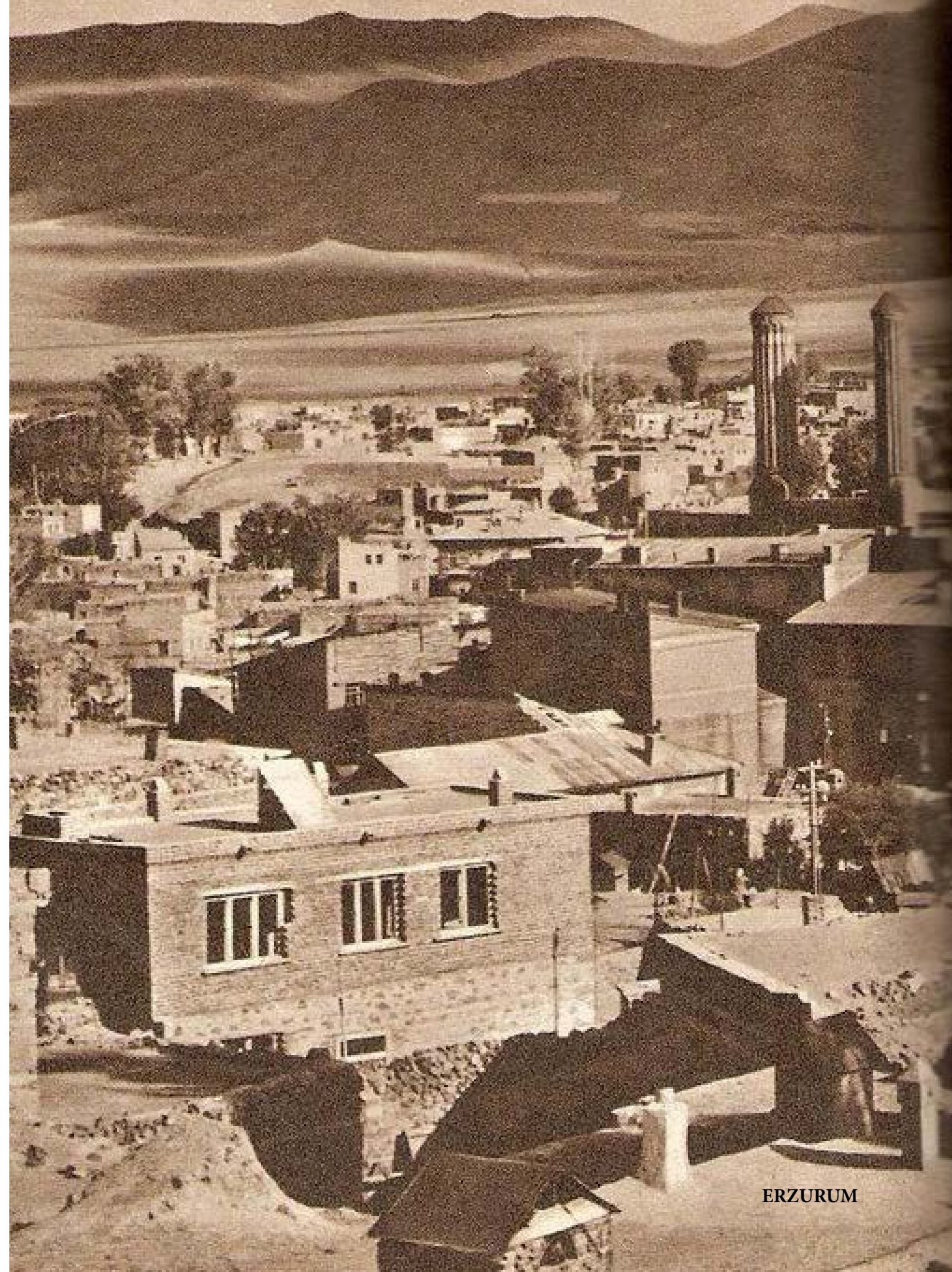
Aksoy, Numan Durak, "Eski Türk Toplumunda Kadının Sosyal Statüsü", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Sayı 185, 2010, s. 1-149.

Özlem Genç, "Ortaçağ Avrupasında Kadın", Ortaçağ'da Kadın, Ed. Altan Çetin, Lotus Yayınları, Ankara 2011.

Özlük, Esra, Orta Çağ İslam Dünyasında İz Bırakan Müslüman Kadınlar, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2019.

Üçok, Bahriye, İslam Devletlerinde Kadın Hükümdarlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1965.

Yiğit, İsmail, "Memlükler", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 29, Ankara 2004, s. 90-97.

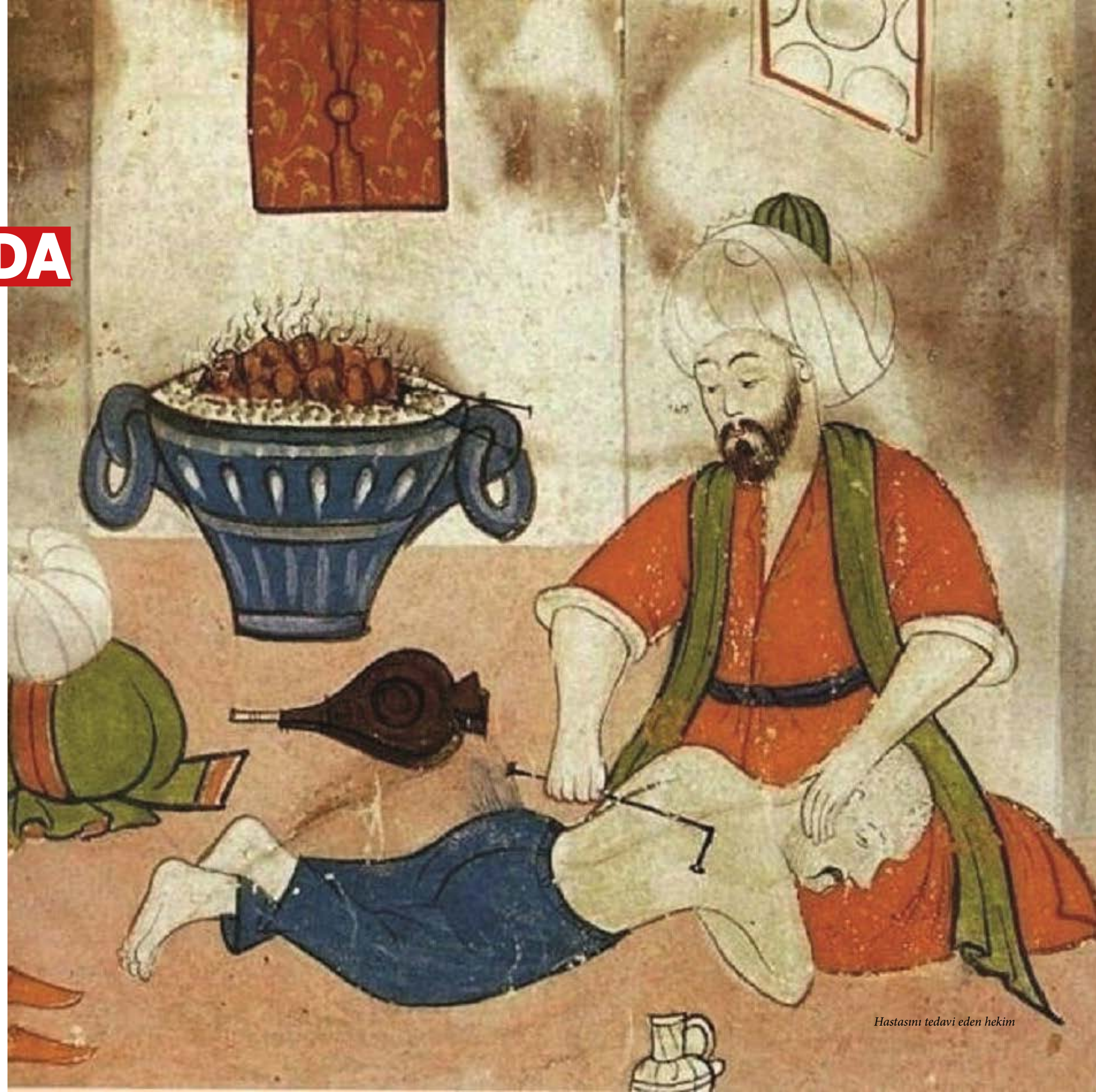
ERZURUM

OSMANLI COĞRAFYASINDA SALGIN HASTALIKLAR

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan salgın hastalıklar insanları maddi ve manevi çok büyük sıkıntılar içine sokmuştur. Ve daha da önemlisi çok sayıda ölüme ve güçlü devletlerin zayıflamasına neden olmuştur. Salgın hastalıklar tarihin her döneminde büyük kayıplara yol açmıştır. Osmanlı toprakları da bu salgınlardan oldukça etkilenmiştir. Coğrafi konum nedeniyle tüccarlar,

seyyahlar ve misyonerler aracılığıyla salgın hastalıkların etkisinde kalan Osmanlı zor dönemler geçirmiştir. Osmanlı'yı oldukça etkileyen hastalıkların başında Kolera hastalığı gelir. Kolera hastalığı Kolera isimli bakterinin neden olduğu bağırsak enfeksiyonuna bağlı olan akut ve şiddetli ishal gibi belirtileri olan bulaşıcı bir hastalıktır. Kolera hastalığı için Osmanlı'da alınan tedbir ise karantina olmuştur. Osmanlı Devleti'nde ilk Karantina uygulaması Sultan II. Mahmut döneminde 1831 yılında büyük kolera salgını sırasında ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine bir karar alınmıştır bu karara göre İstanbul'a gelen bütün gemiler belli bir süre Boğaziçi'nde bekletilmiştir. Osmanlı'da Karantina uygulaması daha sistemli olarak 1835 yılında Çanakkale'de başladığı bilinir. Akdeniz çevresini etkileyen Kolera nedeniyle Çanakkale'de Karantina çadırları kuruldu..

Osmanlı Devleti salgın hastalığın kaynağı olan ülkelerden gelen gemileri kesinlikle kabul etmiyor ticaretin akşamı pahasına gerekirse geri çeviriyordu. Hastalık genelde daha önce başka sağlık sorunları olanlarda veya yetersiz

Hastasını tedavi eden hekim

Osmanlıyı etkileyen diğer bir salgın ise vebadır. Veba dünya tarihinde insanlara en çok zarar veren bulaşıcı ve ateşli hastalıktır. Ortaçağ'da 1347 - 1353 arasında Avrupa nüfusunun üçte birinin hayatını kaybetmesine sebep olduğundan bu hastalığa verilen diğer bir isim ise Kara ölümdür. Avrupa'yı perişan eden veba salgını Osmanlı topraklarına da uğramıştı 1591 deki veba salgının da Sultan II. Murat'ın Sarayı terk ettiği İstanbul'da hiçbir dükkânın açılmadığı bilinir. Yine bu dönemde de karantina uygulanmıştır. O dönem de salgın nedeniyle İkinci Arnavutluk seferinden dönen Fatih Sultan Mehmed Rumeli'de şiddetli bir veba salgınının olduğunu görünce, şehirlere uğramadı. İstanbul'a girmekte de acele etmedi. Bir müddet Aydos ve civarında oylanarak salgının etkisinin azal-

masını bekledi. Fatih salgının etkisi azalınca İstanbul'a girdi. Ve yine bu dönem de Avrupa da kullanılan veba maskesinin göz kısmında koruyucu lens burun kısmında mikroplarla savaşmak amacıyla kokulu bazı bitkilerin bulunduğu maskeler kullanılmıştır. Osmanlı döneminde hastalığa yakalananların eşyalarının dezenfekte edildiği tedhirhaneler kurulmuş, kireç ve klor ile temizlik yapılmış gerekirse hastalıklı eşyalar yakılmıştır.

Diğer önemli salgın ise çiçek hastalığıydı. Çiçek hastalığı her yaşta görülürdü. Hastalığın belirtileri ise irinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan ateşli ağır ve bulaşıcı bir hastalıktı. Çiçek hastalığı bütün Avrupa'yı etkilemiştir ve Osmanlı ülkesini de etkisi altına almıştı. Osmanlı bununla baş

edebilmek için hastalığa karşı aşı uygulama yoluna gitmiştir. Her şehir, kasaba, köy kıscası her yerde aşılama faaliyeti olacaktı. Aşı olmayan kimse kalmayacaktı. Ayrıca çocuklar için büyük bir tehlike olan çiçek hastalığı sebebiyle Osmanlı'da 19. Yüz yıl boyunca milyonlarca çocuk aşılanmıştır. Ayrıca toplu yaşanan yerlerde aşı uygulaması daha sık yapılmıştır okullar ve hapishaneler gibi. Bazen de günümüzde de olduğu gibi salgınlardan dolayı okullar tatil edilmiştir Ayrıca çiçek aşısı yaptırmayan ailelere para cezası verilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun o dönemde içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar çiçek aşısı uygulaması sırasında da kendini göstermiş bazen aşıcılar ve doktorlara yapı-

lacak ödemeler konusunda bir hayli sıkıntı çekildiği belgelere yansımıştır. Yani kısacası günümüzde de olduğu gibi ne yazık ki salgın hastalıklar maddi, manevi kayıplara sebep olmuştur. İçin de bulunduğunuz durum çok korkunç olsa da bu dönemi, yaşadığımız süreci daha az kayıp ile atlatmak bizi teselli edecektir diye umuyorum.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

Genç, Özlem, Kara ölüm; 1348 Veba Salgını Ve Ortaçağ Avrupa'sında etkileri, Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih anabilim dalı. Yüksek lisans tezi, sayı 10 sayfa 123- 150, 2011.

Mercan, Burcu, 19 yüzyılda Osmanlı'da Çiçek Salgını ve Çiçek Hastalığı İle Mücadele, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans Tezi, Ağustos 2017.

Yılmaz, Özgür, "Kolera salgını ve Osmanlı coğrafyasında etkileri ", Avrasya incelemeleri dergisi, s. 6 s. 23-55, 2017

YETİMLERİN BABASI KAZIM KARABEKİR PAŞA

Askeri alanda büyük zaferler kazanmış olan Kazım Karabekir, Kurtuluş savaşı sırasında Doğu'da görev yaparak önemli başarılarla imza atmış ve savaşın kazanılmasında büyük rol oynamıştır. Milli Mücadele'nin öncülerinden olan Karabekir yalnızca askeri alanda başarılarla imza atmamış aynı zamanda savaşta yetim ve kimsesiz kalan çocukları himayesine alarak eğitimlerini üstlenmiştir. "Çocuk Davamız" adını verdiği bu faaliyetleri Sarıkamış'ta gerçekleştirmek isteyerek Sarıkamış'ı 'çocuklar kasabası' haline getirmiştir. Sarıkamış'ı tercih etmesindeki sebepler ise, burada Rusların terk etmiş olduğu binaların olması ve buranın şehirden uzak olmasıdır. Bu bölgeyi çocuklara uygun hale getirdikten sonra ilk olarak Erzurum'da himaye ettiği çocukları daha sonra da yurdun her yanından yetim ve yoksul çocukları getirerek burayı çocukların eğitim yuvası yapmıştır. Yalnızca Türk çocuklarına kucak açmakla kalmamış aynı zamanda bu savaşlarda yetim ve kimsesiz kalan Ermeni çocuklarına da sahip çıkarak Ermeni çocuklarını Trabzon Ermeni Yetimhanesine göndermiştir. Türk çocuklarından ayrı yere göndermesindeki sebeplerden biri bu iki ırkın arasındaki kinin devam etmesini engellemek diğeri ise Ermeni çocuklarının asimile olmamasını sağlamaktır. Ermeni çocuklarının kendi dilleri ve dinlerine uygun eğitim görmelerini istemiştir. Buradaki çocuklarla da yakından ilgilenmiştir. Burada eğitim görmüş olan Ermeni çocuklar ise Karabekir'e olan şükran ve sevgilerini, Karabekir'in resmini karakalemle çizip altına "Yetimlerin

Babası Kazım Karabekir Paşa Hazretlerine Trabzon Ermeni Yetimleri Tarafında notunu yazarak göstermişlerdir.

Eğitime oldukça önem veren Karabekir, en ince ayrıntısına kadar araştırma yapıp pedagoğlardan da destek alarak faaliyete geçirdiği bu okullar, hem ülke hem de dünya çapında büyük ilgi görmüştür. Bu okullarda, okuma-yazma, terzilik, saraç, kunduracı,

tornacılık, motorculuk, tesviyecilik, dericilik, demircilik, kuyumculuk, otomobil tamirciliği ve şoförlük gibi mesleki dersler görülmüş, sağlık memuru, asker yetiştirilmiş, Zeki ve kabiliyetli çocuklar özel eğitim almış ve küçük yaşta çocuklara ana mektepler kurularak modern eğitim verilmiştir. Kız çocuklarının bazıları ailelere dağıtılmış bazıları ebelik eğitimi olarak belgeli ebe olmuşlardır. Ayrıca halk eğitim merkezleri kurarak isteyen insanlara; doğu dilleri, sinema, elektrik ve fotoğraf kursları açılmış, Kadınlar için de çocuk ve ka-

Trabzon Ermeni Yetimlerinin Kazım Karabekir'e hediyesi "Yetimler babası kahraman Kazım Karabekir Paşa Hazretleri Trabzon Ermeni yetimleri tarafından" 9 Eylül 1338

din hastalıkları, ebelik ve doğum hakkında kurs ve konferanslar verilerek onları bilinçlendirme yoluna gitmiştir. Bunların dışında ise, tiyatro, müzik, müze ile alakalı yapılan önemli çalışmalara da öncülük ederek Ki-

tap bayramı, Ağaç bayramı, Atış bayramı, İdman bayramı, Temizlik ve Tasarruf haftası gibi özel günler organize etmiştir. Türk milleti açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Karabekir'in hayatı, aldığı unvanlar,

askeri başarıları ve yapmış olduğu tüm faaliyetler bilinmesi ve değer verilmesi gereken hususlardır.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

Keser, Derya, "Kazım Karabekir Paşa'nın Yetim Çocukları Himayesi Üzerine Bir Değerlendirme", Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5, 2020, 15-37.
Tekir, Süleyman, Sağlam- Tekir, Hürü, "Eğitime Katkılarıyla Kazım Karabekir", Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 2, 322-340.

TÜRKİYE'DE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ

Çok partili hayata geçişin ilk denemesi başarısızlıkla sonuçlanmış ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasının ardından Haziran 1926 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya İzmir suikastı girişimi yapılmıştır. Türkiye'de çok partili hayata geçiş süreci 1930 yılı içerisinde tekrardan başlamıştır.

Türkiye'de çok partili hayata geçiş denemeleri ilk olarak 17 Kasım 1924 tarihinde, Kazım Karabekir, Ali Fuat, R. Beale, R. Orbay ve Adnan Bey öncülüğünde kurulmuş olan Terakkiperver Cumhuriyet Halk Fırkasının kurulmasıyla başlamıştır. Fırkanın başkanı Kazım Karabekir Paşa'dır. Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk muhalif partisi olma özelliğini taşımasının yanı sıra ekonomik bakımdan Liberal düşüncelere sahiptir. Aynı zaman da dini itikatlara saygılı olduğu parti programında yazmaktadır. Devrimci değil isla-

Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası Kurucuları

hatçı bir yapıya sahiptirler. Partinin hızlı bir şekilde ülke çapında taraftar kazanmasının ardından muhalefet bu durumdan rahatsız olmuştur.

Partiyi dini propaganda yapmakla suçlamışlar ve bu sıralarda Cumhuriyet Türkiye'sini derinden sarsan 13 Şubat 1925 tarihinde başlayan şeyh Said isyanına destek verdikleri gerekçe gösterilerek Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 5 Haziran 1925 tarihinde kapatılmıştır.

Böylelikle çok partili hayata geçişin ilk denemesi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasının ardından Haziran 1926 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya İzmir suikastı girişimi yapılmıştır. Bu suikast gerçekleşmeden zanlılar yakalanmıştır. Türkiye'de çok partili hayata geçiş süreci 1930 yılı içerisinde tekrardan başlamıştır. 12 Ağustos 1930 tarihinde Ali Fethi Bey'in genel başkanlığını, genel başkan yardımcılığını ise Nuri Bey'in üstlendiği Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuş-

tur. Parti hızlı bir şekilde teşkilatlandıktan sonra katılmış olduğu belediye seçimlerinde büyük bir başarı göstermiştir.

Ali Fethi Bey'in Mustafa Kemal Paşa ile karşı karşıya gelmemesi, partinin farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmak istemesi gibi nedenlerden ötürü Ali Fethi partiyi 17 Kasım 1930 tarihinde feshetmiştir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı' dan sonra ise 26 Eylül 1930 tarihinde Adana'da Abdulkadir Kemal Bey tarafından Ahali-i Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur.

Bu partinin etkisi büyük çaplı olmayıp Edirne ve çevresi ile sınırlı kalmıştır. Parti Komünist eğilimler gösterdiğinden ötürü hükümet tarafından faaliyetler göstermesine izin verilmeyip kapatılmıştır. 1945 yılında Türkiye'de daha önceleri denenip başarılı olunamayan çok partili hayata geçiş süreci başarılı bir şekilde başlamıştır. İlk olarak 18 Temmuz 1945 tarihinde Nuri Demirağ tarafından Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur. Kurucuları arasında Hüseyin Avni Ulaş ve Cevat Rifat Atilhan'da yer almaktadır. Parti 46-50 ve 54 seçimlerine katılmış fakat başarılı olamamıştır. Parti başkanı Demirağ'ın ölümünden sonra genel kurul toplantısını yapmamış oldukları için 29 Mayıs 1958 tarihinde dağılarak yürürlükten kaldırılmıştır.

7 Ocak 1946 tarihinde ise dördü takrin altında imzaları bulunan Celal Bayar, Ad-

nan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koral-tan tarafından Demokrat Parti kurulmuştur. Partinin ilk genel başkanı aynı zaman da Atatürk döneminin son başbakanı Celal Bayar'dır. Demokrat Parti'nin kurulmasından sonra hızlı bir şekilde teşkilatlanarak 1950 yılında yapılan seçimlerde tek başına iktidar olmuştur.

1957 yılından itibaren Demokrat Parti ülkede kötü bir yönetim sergilemeye başlamıştır. 1960 yılında yapılan darbe ile iktidardan uzaklaştırılmışlardır. Yine Türkiye'ye de

14 Mayıs 1946 tarihinde E. Adil Müstecap-lıoğlu tarafından Türkiye Sosyalist Partisi kurulmuştur. 16 Kasım 1946 yılında ise kapatılmıştır. 1950 yılında yeniden açılan bu parti Komünist amaçlara hizmet etmek gerekçesi ile 1952 yılında tekrardan kapatılmıştır. Bu dönemde kurulan bir diğer partide Millet partisidir. Millet Partisi, 1948 yılında Mareşal Fevzi Çakmak ve Osman Bölükbaşı'nın başını çektiği Demokrat Parti içinden muhalefet kanadının bir oluşumudur. Kurucuları, milletin iki siyasî seçeneğe sıkıştırılmış oldu-

ğunu ileri sürerek milliyetçi çizgiyle üçüncü bir seçenek sunmak istemiş, fakat daha ilk katıldıkları 1950 genel seçimlerde % 3,1 oy Osman Bölükbaşı milletvekili seçilebilmiş ve parti büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır. 1954 tarihinde ise kapatılmıştır.

* Tarih Bölümü 3. Sınıf Öğrencisi

Kaynakça

Ahmad, Feroz, Modern Türkiye'nin Oluşumu, (çev.: Yavuz Aydoğan), İstanbul, 1995.

Lewis, Bernand, Demokrasi'nin Türkiye Serüveni, (çev.: Ahmet Hamdi Aydoğan, Esra Ermert) 2003.

Zürcher, Erik Jan, Modern Türkiye'nin Tarihi, (çev.: Yasemin Saner) 1993

ETÜ GENÇ TARİH TASARIMCI VE EDITÖR ARIYOR!

TARİH BÖLÜMÜ ÖĞRENCİSİ

**Kendimizi geliştirmek ve daha iyi olabilmek için
senin fikirlerine ve desteğine ihtiyacımız var!**

**Tasarım, yazarlık ve makalelerin editörlüğü
konusunda sizlerin desteği ve fikirleri bizi daha ileri
taşıyacaktır. Zamanını daha iyi değerlendirmek,
kişisel gelişimine katkıda bulunmak için bilgi ve
eğitim amaçlı hareketleri destekle.**

**BİLGİ VE GELİŞİM AMAÇLI BU PROJEDE
YER AL!**